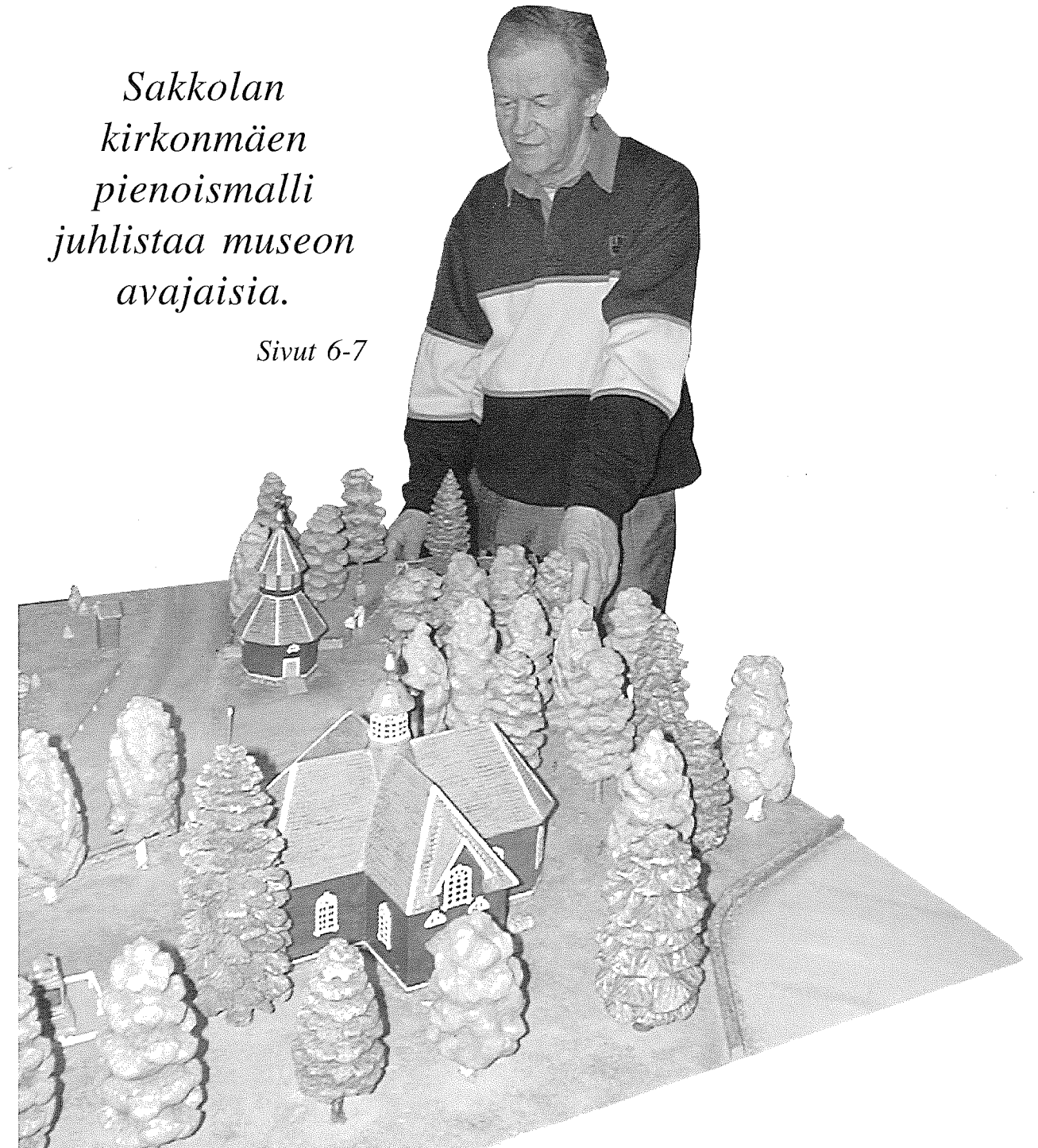

SUVANNON SEUTU

*Sakkolan
kirkonmäen
pienoismalli
juhlistaa museon
avajaisia.*

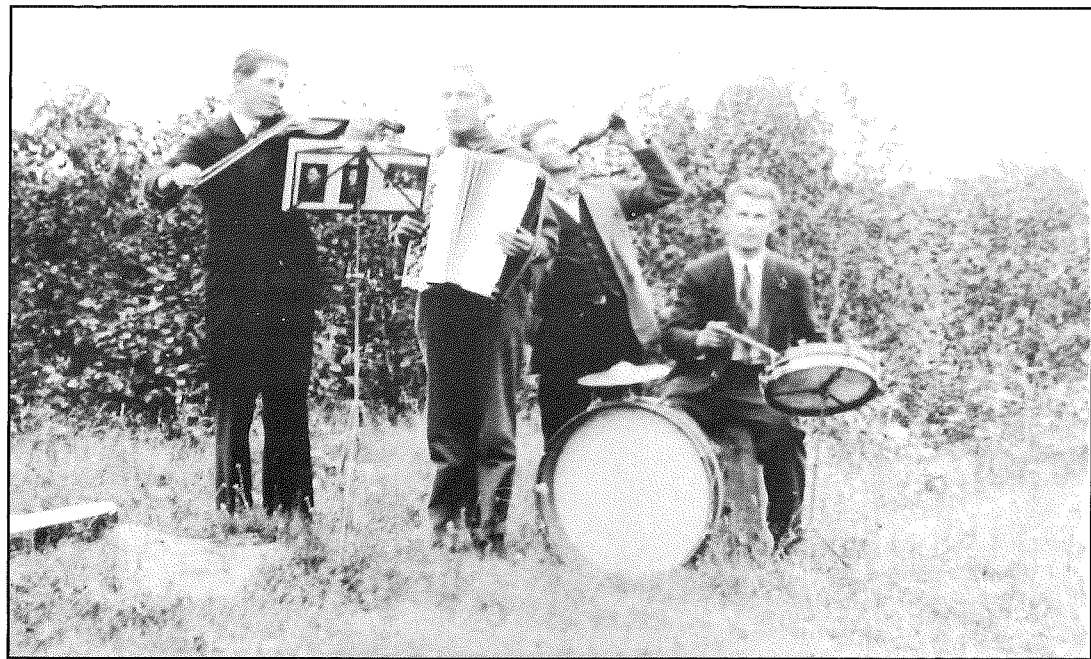
Sivut 6-7

SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

N:o 4 • 2000
K E S Ä K U U

Viljo Mannikaisen yhtye joskus 1930-luvun jälkipuoliskolta, kertoo musiikkiperinnettä tallettanut tutkija Antti Koiranen. Vasemmalta Viljo Mannikainen, viulu, Uuni Tuohioja Metsäpirtistä, hanuri, Uuno Henttonen, "pullonsoittaja" ja Ensio Pärssinen, rummut.

Suvisin sävelin hyvää juhannusta kaikille Suvannon Seudun lukijoille!

TOIMITUKSEN TUOLI

Sakkola-Säätiölle kuin kaikille sakkolaisille jälkipolvineen koittaa historiallinen hetki: Sakkola-museo avautuu yleisölle 1.7. Lempäälässä, Kuokalan museoraitilla. Perinteenkeruutyö toki edelleen jatkuu.

Jo vuosia toimineen museoraitin yhteydestä löytynyt museotalo, jonka Lempäälän kunta on vuokrannut ja säätiölle museorakennukseksi osoittanut, on todella karjalaista museotoimintaa ajatellen hyvällä paikalla: vieressä on mm. sotaveteraanien perinnekammari, vanhanajan kauppamuseo sekä parturi-, suutari ja pajamuseot. Vieressä on myös kartanoravintola sekä ke-
säteatteri ja Kuokalan koski, joten ihmisvirtaakin voidaan alueelle odotella edellisten kesien tapaan.

Sakkola-juhlien päivä Orivedellä 6.8. on varmasti kaikilla jo almanakoissaan.
-MRT

UKKOSEN SUKUSEURAN

varsinainen sukokokous/sukujuhla pidetään sunnuntaina
23.7.2000 klo 12. alkaen Eurassa,
Suontaustan museossa (Satakunta).
Lounas 100 mk/hlö. Lapset 4-12 v. 50 mk.
Sitovat ilmoittautumiset 14.7. mennessä
Raimo Honkasalo 02-649 3796 tai 040-7208732
tai Ritva Riski 03-375 1673.
Sukukokouksessa on myytävänä suvun tunnuksella olevia
paitoja, viirejä ja sukukirjoja. Tervetuloa!

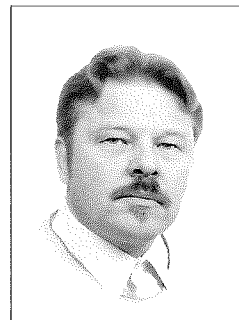
KUPARISTEN SUKUSEURA RY

Olemme elossa. Kotisivu internettiin on avattu osoitteessa:
<http://personal.inet.fi/yhdistys/kupariset/>
Kurkista kaappiin ja pyöritä tietoa edelleen.
Jäsenmaksutili on: Leonia 800015-70707647/
Kuparisten sukuseura ry
Tavataan Oriniemen Opistolla 6.8.
Sakkola-juhlien yhteydessä.
Tarkemmin heinäkuun lehdessä.-TK

PAUKUN PALSTA

Venäläisten historiakäsitykset muuttuneet?

Tein touko-
kuun alussa
Punkalaitu-
men opettaja-
kunnan kans-
sa virkistäyty-
mismatkan
Viipuriin.
Meillä oli ti-
laisuus kuun-
nella venäläi-
sen historian-
opettajan, Jurin, käsityksiä lähihisto-
riasta ja sen muuttumisesta. Juri opasti
meitä käydessämme sotapaikoilla Sum-
massa ja Talin-Ihantalan suunnalla.
Juri toimii lukion historian opettajana
Viipurissa ja opettaa myöskin Pietarin
yliopistossa.

Juri kertoi meille, miten venäläinen
historianopetus ja käsitykset historias-
ta ovat muuttuneet kuluneen kymme-
nen vuoden aikana. Venäläisten käsi-
tykset lähihistoriasta ovat tulleet hy-
vin lähelle niitä käsityksiä, mitä me
koulussa opetamme.

Saatoin hyväksyä melkein kaikki
Jurin kertomukset toisen maailmanso-
dan historiasta. Luonnollisesti pieniä
mielipide- ja käsityseroja asioiden oi-
keasta laidasta on edelleen olemassa.

Olimme samaa mieltä siitä, että Neu-
vostoliitto oli hyökkääjä syksyllä 1939
talvisodan syttyessä. Sodan syyksi Juri
mainitsi Stalinin halun maailmanval-
loitukseen ja kommunistisen järjestel-
män levittämiseen koko maailmaan.
Olimme samaa mieltä siitä, että Stali-
nin tarkoituksena oli valloittaa koko
Suomi ja näin aluksi saavuttaa ne ra-
jat, jotka Venäjällä oli tsaarivallan ai-

kana.

Venäläinen historian opettaja myön-
si sen, että yksi suuri syy siihen, että
venäläiset kärsivät talvisodassa niin
raskaita tappioita oli se, kun Stalin oli
tapattanut suurimman osan parhaista
sodanjohtajistaan ja sodan johto oli
tämän vuoksi varsin kokemattomien
johtajien käsissä.

Jotenkin huvitti, kun venäläinen his-
torioitsija selitti innostuneena minul-
le, suomalaiselle historian opettajalle,
että venäläiset itse ampuivat Mainilan
laukaukset.

Nyt, kun on tullut uusia lähteitä jul-
kisuuteen, olemme voineet todeta, että
suomalaisten tykit olivat sellaisissa
asemissa, ettei sieltä olisi voinut am-
pua kuuluisia Mainilan laukauksia ja
että suomalaisen tykistön kantamakaan
ei olisi riittänyt kyseisten laukausten
ampumiseen, selvitti Juri.

Sanoin miehelle, ettei siinä asiassa
ole meille mitään uutta. Olisitte tul-
leet meiltä kysymään. Me olemme tien-
neet aivan alusta saakka, että venäläi-
set itse suorittivat provokaation saa-
dakseen syyn hyökkäyssodalleen.

Venäläisten tankkien ja muun aseis-
tuksen määrästä olimme myös suurin
piirtein samaa mieltä. Juri tosin kertoi,
että suurin osa venäläisistä tankeista
oli vanhanaikaisia ja lähes käyttökel-
vottomia Suomen rintamalla, vaikka
niitä olikin yli 30.000. Saksalaisilla-
kin oli sodan alussa vain 3.000 tank-
kia ja suomalaisilla muutama kymme-
nen.

Venäläisten kaatuneiden lukumääris-
tä Suomen vastaisella rinta malla on
meillä kaikilla kovin hatarat tiedot.
Juri esitti, että venäläisiä kaatuneita on
kerrottu olleen 200.000 tai 600.000 tai
jopa miljoona.

Kerroin Jurille Nikita Hrustsevin sa-
noneen joskus maailmankartalta Suo-
mea näyttäessään, että meni miljoona
miestä tuon karpäsen paskan takia.
Heti kyllä myönsin, että en usko Suo-
men rintamalla ihan miljoonaa venä-
läistä kuolleen.

Venäläinen historian opettaja esitte-

li ylpeänä ruotsalaisia tutkimuksia tal-
vi- ja jatkosodasta, joita hän oli käyt-
tänyt lähteenään. Niissä näytti olla suu-
rin piirtein samanlainen käsitys asioi-
den kulusta kuin meidänkin historian-
kirjoituksessa.

Ovatko tavallisen venäläisen tiedot
omasta lähihistoriastaan muuttuneet?
Siihen en oikein osaa sanoa mitään.
Jotenkin tuntuu, että Venäjän uudella
presidentillä, Vladimir Putinilla, on
edelleen vanhahtava käsitys toisen
maailmansodan tapahtumista.

No, hänhän onkin käynyt koulunsa
neuvostoaikana ja saanut sen mukai-
sen koulutuksen ja kasvatuksen. Eh-
käpä Venäjällä nousee uusi uljas suku-
polvi, jolla on paremmat tiedot men-
neisyydestään, kun Jurin tapaiset opet-
tajat jakavat innokkaana heille uusia
tietoja kansansa lähimenneisyydestä.

Hyvää kesän jatkoa kaikille ja muis-
takaapa pitää rahapussistanne huolta,
kun käynte Viipurin torilla.

Hannu J. Paukku

Sakkola- Säätiön
valtuuskunnan puheenjohtaja

e-mail:
hannu.paukku@punkalaidun.fi

Seuraava
Suvannon Seutu
ilmestyy
heinäkuun lopulla
ennen Sakkolan
pitäjäjuhlia.

Lehteen tarkoitettu
aineisto toimitukseen
viimeistään
14.7. mennessä.

Ojaniemen martat kesäretkellä

Helvi Lahtinen Ylöjärveltä on tallentanut kesäisiä kuvia Ojaniemien Marttojen kesäretkeltä Paukun rannasta, luultavasti vuodelta 1937.

Yläkuvassa vasemmalta ovat Ida Lankinen, Elsa Ollikainen, Helena Nalli, Aune Pulakka, Tyyne Pulakka, Anna-Maria Karja, Elsa Kallonen, Emilia Söder, Hilja Nihti, Anna-Liisa Lampu, Emma Ollikainen sekä edessä Anna-Liisa Pulakka ja Lyydia Ollikainen.

Samalla retkellä olivat mukana tulevat martat, joita myös kuvattiin (kuva vasemmalla).

Vasemmalta lukien Toini Kallonen, Ebba Pauku, Martta Lampu, Esteri Vanhanen, Kerttu Roininen, Suoma Pulakka ja edessä Bertta Lankinen, Helvi Ollikainen, Kaija Ollikainen ja Siiri Söder.

Sakkola –museo etenee

Sakkola –museosta kertova työmaakilpi on kuukauden päivät kiinnittänyt ohikulkijoiden huomion Kuokkalan museoraitilla Lempäälässä Pihlajan talon seinässä. Kylin takana talon sisätiloissa on päästy tuumasta työmeen. Kaksi huonetta ja keittön käsittäviin tiloihin ei luonnollisestikaan mahdu kerrallaan se mittava muistelojen, kuvien ja esineiden määrä, jota varastoidaan säätön arkistossa.

Tulevaisuuden haaveena on vartavasten rakennetut asianmukaiset tilat niin näyttelyitä kuin arkistointia varten.

Tästä on kuitenkin hyvä jatkaa yhteistuumin säätön, Lempäälän kunnan, Lempäälä-Seuran ja varsinaisten asian tuntijoiden: teidän sakkolalaissyntyisten ja -sukuisten henkilöiden kanssa.

Muutamia ideoita tähän yhteiseen hankkeeseemme:

Sakkolan kotiseuturetkeläiset ottaakaapa mukaan kameran ja nauhurin kesän retkille!

Kun mummo tai äijä alkavat kotikylän tanhuvilla muistella aikoja Sakkolan, te ikuistatte nuo muistot ja maisevat talteen ja välitätte ne museon arkistoon nettimuseota ja teemanäyttelyä varten.

Kukin kyläkunta tulee vuorollaan museolla esiin tulevina vuosina sen mukaan kuin halukkuutta löytyy. Eri tyisteemoin tuodaan Sakkolan keskeisintä olemusta nykypolville ja naapureille tietoon ja nähtäväksi.

Sakkolan kirkonmäki, Keljan taistelut ja markkinaperinne sekä sakkolalainen musiikki ovat osa museon avajasteemaa.

Kesäisenä sadepäivänä mummolassa lomailessa tai kuistilla iltaa vietettäessä kaivakaapa valokuvat muistelot, runoelmat ja evakkoon tuodut esineet näkyville. Nuorempi polvi äänittelee ja kirjaa asiat paperille ja nauhalle lähdetietoineen. Valokuva-albumiin on hyvä kirjata tapahtumat ja nimet niin kauan kuin muistajat ovat käytettävissä.

Hyvinkin mitättömiltä tuntuvat asiat ja esineet kertovat meille nuoremmille elämänmenosta Suvannon rannoilla. Itselleni esimerkiksi kopeljakku tuli viime syksynä vasta tutuksi käsityönäyttelyn yhteydessä.

Vihjeiden ja tietojen välittäminen kesän retkiltä ja tapahtumista tuo myös arvokkaan lisän hankkeeseemme. Vieraillessani menneellä viikolla Saarijärvellä, jossa asuimme ja työskentelimme kahdentoista vuoden rupeaman, sain käteeni uunituoreen teoksen "Isänmaan asialla, Saarijärviset sodissa 1939–1945".

Upean paksuhkon kirjan alkuosan viitisenkymmentä sivua valaisevat saarijärvisen sotaa Sakkolan Suvannon rannoilla. Uskon saarijärvisen arkistoista löytyvän museollemme alkuperäisdokumenttien jäljennöksiä, kunhan ehdin heitä jututtaa. Ehkä joku sakkolasta tuotu muistokin löytyy Saarijärveltä tutujen myötä.

Vastaavia tietolähteitä ja materiaalia on ympäri Suomenmaata. Toivottavasti

osallistut yhteisiin talkoisiimme kerromalla ja toimittamalla museolle nykyisen kotikuntasi alueelta Sakkolaan liittyvää tietoa ja materiaalia.

Museolla vieraillessa voi Sinulle lukija ja kokija syntyä ajatusyhtymiä ja muistoja oman tuvan ja suvun vaiheilta. Kirjaa tuntosi ja ajatuksesi ja anna ne meidän yhteiseen hankkeeseemme suomalaisen Sakkolan ylläpitämiseen muistoissa, museossa ja netissä myöhempiä aikoja varten valmiina.

Museomme edetessä ja teemojen toteutuessa on tarkoituksena siirtää osia näyttelystä nykyisille sakkolalaisten kotipaikkakunnille, jos ja kun halukkuutta sekä talkooväkeä löytyy. Samalla kertaakaan voidaan tehostetusti kerätä siltä kulmakunnalta sakkolalaista ja muuta karjalaista perinnettä talteen.

Ainakin Punkalaitumen ja Vesilahden suunnasta on tällaiseen toimintaan herännyt kiinnostusta.

Toivottavasti vastaavia viestejä kertyy museotyöryhmälle muiltakin suunnilta, vaikkapa Sakkola -juhlilla tai museovierailun yhteydessä.

Otapa Sakkola –museolle tullessasi mukaan omat muistiinpanosi, valokuvasi ja esineesi, niin kirjataan niiden tarina muistiin. Mielellämme otamme alkuperäismateriaalin arkistoon talteen, mutta yhtä arvokasta ovat tiedot ja kopiot Sakkola -perinteen taltioinnille.

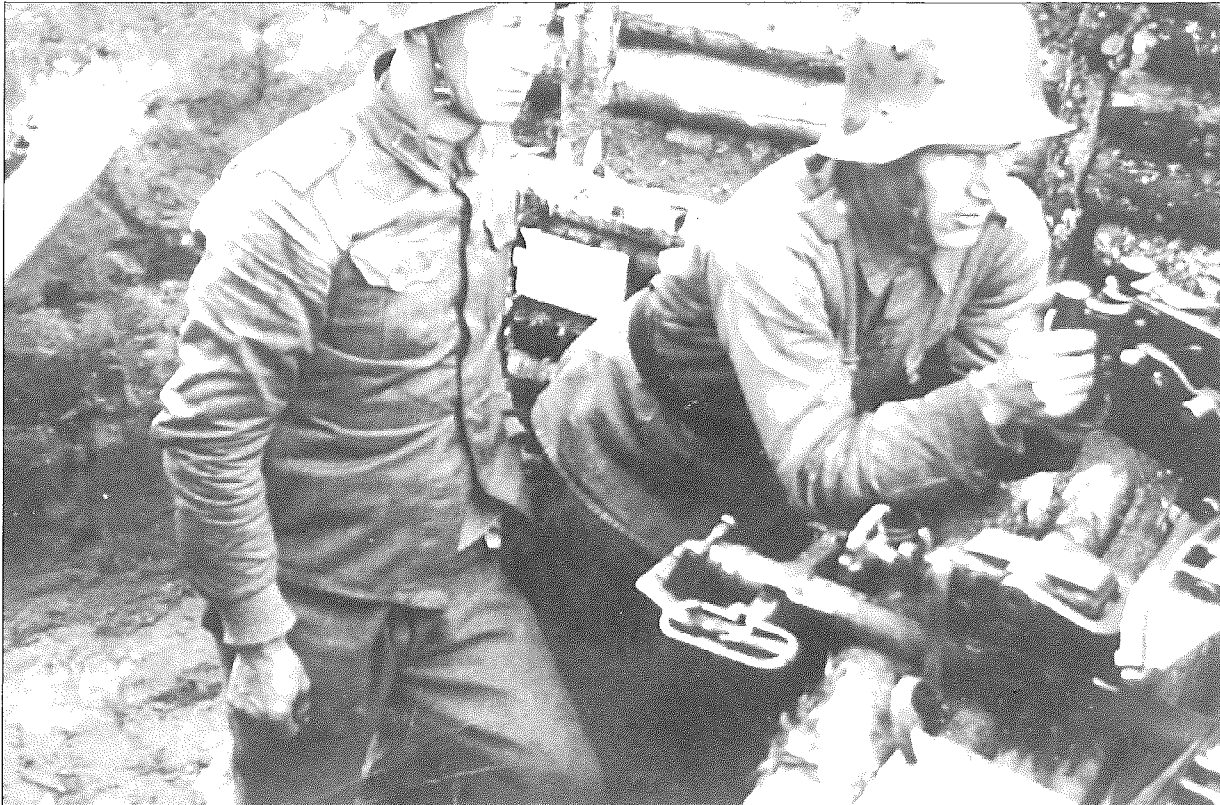
Talkooterveisin ja hyvää mittumaa-ria toivotellen

Hannu Viljonpoika Turkinen
museohankkeen vetäjä

Tilaa oma
Suvannon Seutu.
Vuosikerta 100 mk.
Puh. 03- 3748 448 iltaisin.

Sakkola-museo avautuu Lempäälässä 1.7.

Talvisodan päättymisestä tuli kevättalvella 60 vuotta, ja sota-aika on Sakkola-museon ensimmäisen kesäkauden näyttelyn teemana muun museoaineiston ohella.

Helge Ruuna on lahjoittanut isänsä Toivo Ruunan eli "Suentassun" peruja olevaa kuvamateriaalia museon käyttöön.

Yläkuvassa Rokka ja Tassu eli Antti Pylkäs (vas.) ja Toivo Ruuna kuvattuna siellä jossain.

Sakkola-museo aukeaa yleisölle lauantaina 1.7. Kuokkalan museoraitilla Lempäälässä.

Museo on kesäkauden, 31.8. asti, auki päivittäin kello 11-17, jolloin Lempäälä-seuran oppaat museoraitilta esittelevät näyttelyä.

Muulloin mahdollista näyttelykäyntiä varten tulee ottaa puhelimitse yhteys Hannu Turkkiseen p. 040 511 3853 tai Elsa Mäkelään p. 040 706 9483, ja sopia erikseen Sakkola-museon esittelystä.

Museon avajaisia juhlistaa Manne Kuismen hiljattain valmistunut suuri urakka, Sakkolan kirkonmäen puinen

pienoismalli.

Kirkonmäellä on varsinaisen kirkkorakennuksen lisäksi komea tapuli ja kunnantalokin pilkistää puiden lomasta, samoin vanha muuntajarakennus. Ja tokihan kirkkoa kiertää kiviaita hevospuomeineen, kylänraitti tienviittoinen yms.

Noin 250 työtuntia urakkaan uhrannut Manne Kuisma on pohjustanut työtään tutkimalla kirjoja, karttoja, valokuvia ja keskustelemalla muiden sakkolaisten kanssa kirkonmäen maisemista.

- Itse en paljon kirkosta muista. Sellainen muistikuva on, että olen siellä käynyt pikkupoikana joulukirkossa äijän ja mummon kanssa. Olin 12-vuotias, kun talvisota syttyi, kertoo Lem-

Museotaloa varustetaan talkoilla avajaisia varten. Esko Kallonen ja Manne Kuisma muistelevat kirkonmäen kylänraittia, Juha Kuisma ja Hannu Turkkinen sovittavat seinälle Sakkolan kirkon komeaa alttaritaulua.

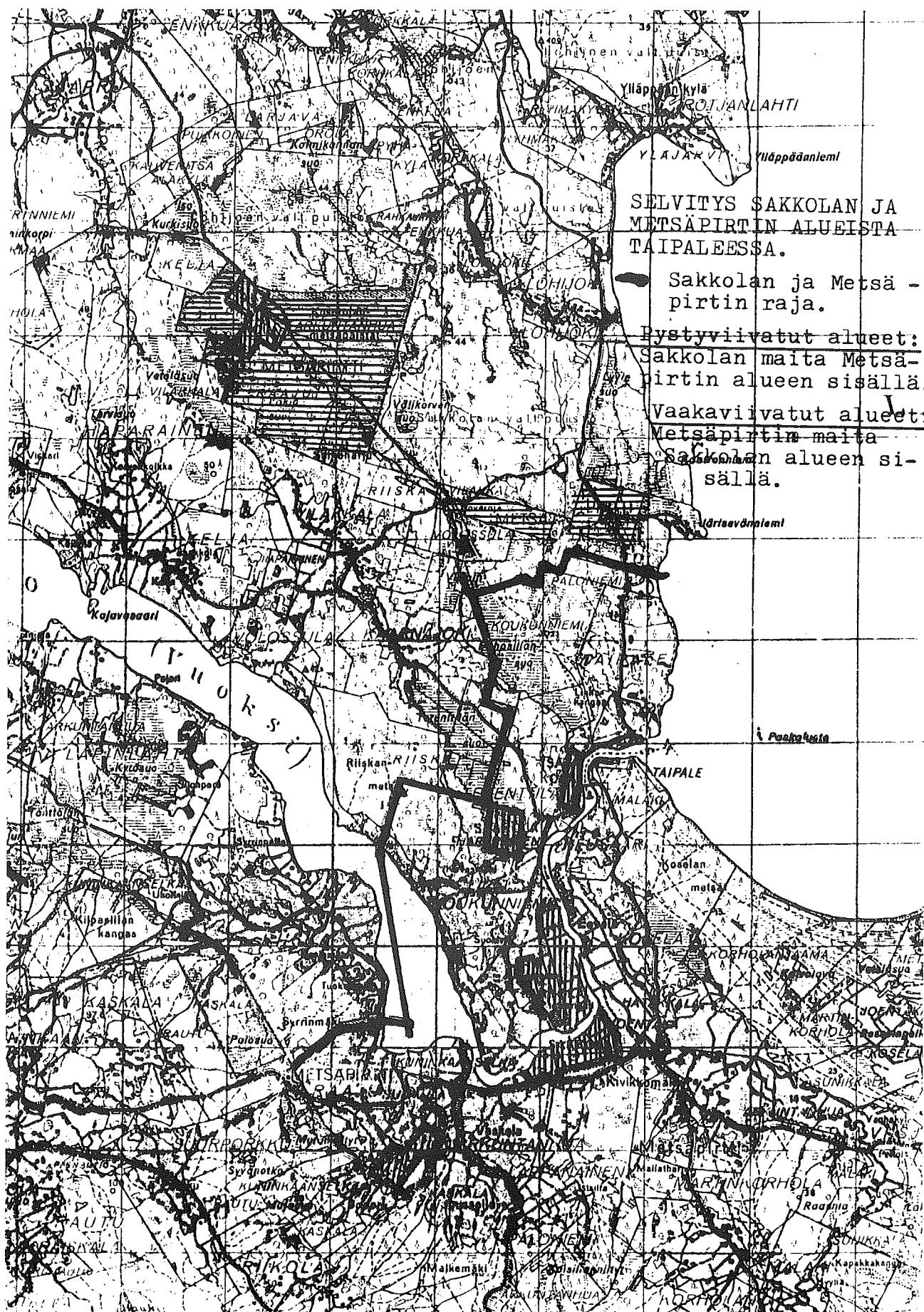
päälässä eläkepäiviään viettävä maanviljelijä ja melkoisena hiihtomiehenäkin tunnettu Manne Kuisma.

Kirkonmäki on näyttelyn katseenvangitsijana huoneessa, johon on myös saatu Samppa Viskarin perikunnalta upea kopiomaalaus Sakkolan alttaritaulusta.

Lisäksi näyttelyssä on paljon muuta sakkolaisperäistä esineistöä, tekstiilejä, kirjoja, valokuvia yms. Ensimmäinen kesäkauden teemana on talvisota kuuluisine Keljan taisteluineen.

Pienoismalli on pikkutarkkaa työtä. Manne Kuisma kertoo käyttäneensä materiaalina koivua ja haapaa, ja tärkein työväline osia veistellessä oli puukko.

Sakkolalla ja Metsäpirtillä yhteisiä alueita

Keväällä saapui toimitukseen kirje, jonka lähettäjä, entisen Metsäpirtin asujia, harmistuneena moittii meitä sakkolaisia koko maailman omistajiksi.

Me sakkolaiset olemme mielestämme vaatimatonta väkeä emmekä halua omistaa Taipaleenjokea kokonaan, mutta pienen osan sen rannoista katsomme kuuluvan meille.

Metsäpirtin seurakunnan ja kunnan ero Sakkolasta aiheutti 30 vuotta kestävä keskustelun ja käräjöinnin. Ero tapahtui vuonna 1903 ja omaisuuden jako jatkui aina vuoteen 1910 asti.

Pitäjien välinen raja, jonka senaatti määritteli vuonna 1894, jäi kuitenkin epämääräiseksi, joten Sakkolassa sijaitseva Arkuntanhuan ja Raajun kylän metsiä Pyhäjärven rajalla ja Koveraojalla sekä Järisevässä.

Metsäpirtin puolella asuneita, Sakkolassa kirjoilla olleet perheitä:

Raajussa: Matti Halonen

Koukunniemessä: Antti Lopenen, Aapro Lopenen

Järisevän alueella: Vilho Laulajainen, Niilo Laulajainen, Simo Haikonen, Kaapre Leppänen, Matti Leppänen

Taipaleen lautalla: Juho Tuokko, Pekka Urpanen, Matti Jortikka, Heikki Pärssinen, Anna-Maria Kuoppa

Mustaojan alueella: Heikki Kuoppa

Sakkolan kirkolla oli Kaarnajoen kylään kuuluva Taipaleen lautan alue (viisi perhettä). Haparaisten kylään kuuluvat Heikki Kuopan maat olivat Mustaojan alueella.

Koukunniemen itäosa kuului monelle Sakkolan kylälle ja siellä asui kaksi perhettä Sakkolan kirjoilla.

Lisäksi Sakkolaan kuului Taipaleenjoen eteläpuolella Koselan ja Raajun välillä niittyalueita.

Raajussa Häröojan laitamalla kuului myös alue Sakkolaan.

Edellä selostetun perusteella todetaksen, että pitäjien rajat olivat hyvin epämääräiset ja olisivat vaatineet isojakotoimituksia rajojen selvittämiseksi.

Tiedot pohjautuvat taloudelliseen karttaan ja historiankirjoista saatuihin tietoihin.

Hyvää kesää kaikille, ja tervetuloa tutustumaan Sakkola-museoon Lempäälässä.

Esko Kallonen
Sakkola-Säätiön
hallituksen puheenjohtaja

Edellisen sivun kartalla tekstissä selostetut alueet on merkitty:

Pystyviivatut alueet Sakkolan maita Metsäpirtin alueen sisällä.

Vaakaviivatut alueet Metsäpirtin maita Sakkolan alueen sisällä.

Paksu musta linja osoittaa pitäjien välisen rajan.

Tutustu myös karttoihin Sakkolan internet-sivuilla osoitteessa
www.sakkola.fi

Sananparsia Sakkolasta

Ei se viel uo mies
mikä työtä etsii -
se vast o mies
mitä työ etsii.

Nyt o moalima valmis
ko ei löyvy työtä.

Korp o täynnä konepuita,
muttei tunne
tuhmat miehet.

Mies o luotu
miekka vyöl,
naine värtänä kättie.

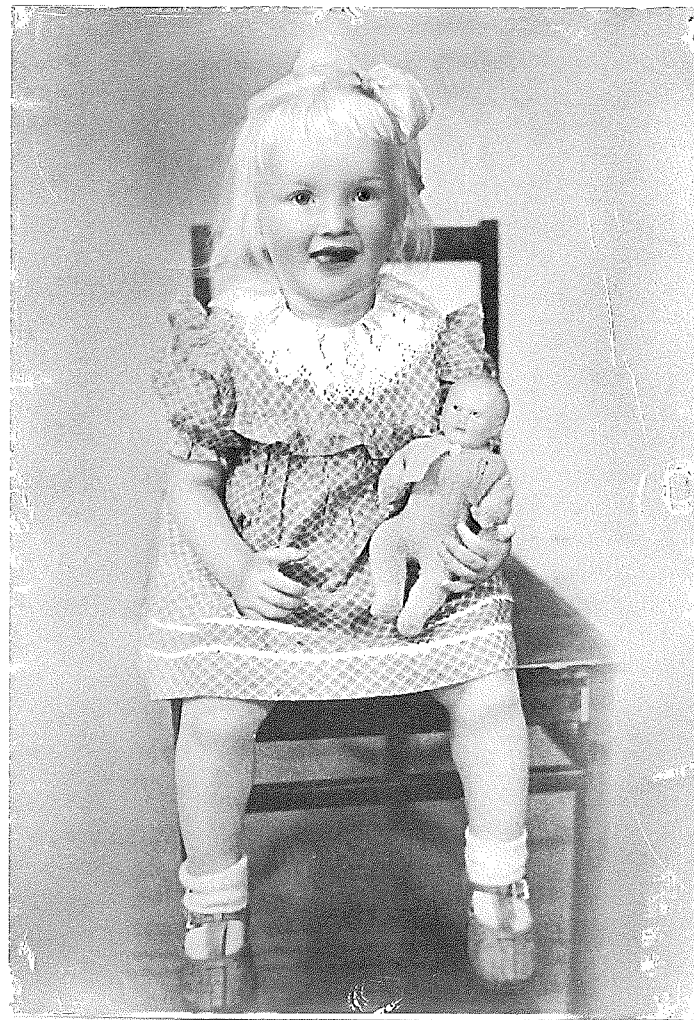
Kuka alun aloittais
ja lopun lopettais,
ni mie siit keskipaikan
kelkuttaisin. (Metsäpirtti)

Työ on ko tervoa,
unj on ko siirappii.

**SAKKOLA-
MUSEO/
SAKKOLA-
SÄÄTIÖ**
PL 15
37500 Lempäälä

Mitäkö karjalaisuus minulle merkitsee ? No, ihan kaikkea !

Sirpa muistelloo...

Synnyin Punkalaitumella v. -51 vanhempieni "iltatähdeksi"- sanottaisiin kai nykyään. Isä ja äiti olivat molemmat yli neljäkymmenen ja vanhin veljenikin yli kaksikymppinen. Varhaislapsuuteni muistan päivänpaisteisena ja onnellisena. Tietenkin minua hemmoteltiin - olinhan nuorimmainen - Äidin PIEN JA SORJA PELLAVAPEÄ. Kukapa nyt ei pienenä nätti olisi !

Niin Hämeen kyljessä kun asuinkin, kyllä se karjalaisuus vaan minuun tarttui. Ja miksei olisi, kun kerran synnyinkin karjalaiseksi, hyvänen aika sentään.

Koulussa ei enää saanut puhua sie ja mie, vaan piti puhua niin kuin "oikeat ihmiset". Näin sanoi se samainen opettaja, joka pakotti ensimmäisenä koulupäivänä syömään happamaan maitoon tehtyä kauravelliä! En sitä sen kummemmin surrut, mutta mieleen se on jäänyt, niin kuin on jäänyt monta muutakin asiaa.

Naapurit, OJANIEMOISII, kävivät kylässä ja silloin syntyivät puheenpuhinnan itkut, naurut ja MUISTATSIE - jutut. Opin lukemaan jo 4 -vuotiaana, eikä kirjoja ollut liiemmin - muistaakseni Sakkolan historia ja Raamattu. Sitten tuli Tuntematon sotilas ja sitä luin sitten useampaan kertaan. Velipojan koulukirjat luin tietysti suurella innol-

la (samalla kun opetin häntä). Kun sitä lukemista ei niin kauheasti ollut, kuuntelin aikuisten puheita, joko pöydän alla tai muuten lähistöllä. Sehän oli kun olis kuunnellut, kun joku luki ääneen kirjaa, kun aikuiset "tarinoivat".

En varsinaisesti muista mistä kerran sain sysäyksen yläluokalla koulussa, kun ainetunnilla piti kertoa joku tarina ja sen SAI kirjoittaa murteella. Kotona seinällä oli kuvia isän syntymäkodista SAKKOLAN LAPLAHELT. Siitä kirjoitin aineen karjalan murteella, miten asuin siellä ja istuin omenapuun alla, joka oli talon päädyssä. Tein voikukista kukkaseppeleitä ja kuumina kesäpäivinä kipittelin Suvannon valkohiekkaiseen rantaan uimaan. Mistä minä sen itsestäni esiin kaivoin?

Kun sitten v -97 siellä todellisuudessa kävin, niin tuli se kirjoittamani aine mieleeni ja ajattelin, että täällähän minä olin - näin tämä ympyrä sulkeutuu. Niin hyvin olin kuunnellut lapsesta näitä "tarinoita", että sijoitin itseni sinne kotiin Karjalaan. Sain muuten siitä aineesta 10+ arvosanaksi ja vielä maininnan "hyvä"! Valitettavasti se ainevihko on vuosien saatossa kadonnut, mutta koskaan en sitä unohda. Siitä alkoi rakkauteni tätä opettajaa kohtaan, mutta se on taas toinen tarina se !

Lapsuuden ja nuoruuden ajoilta on jäänyt mieleen piirakan, leivän ja pulantuokuiset lauantait. Lämpöisen leivän tuntee kainalossa, kun äiti lähetti minut lämpimäisten vientiin naapuriin. Äidin hyräily ja ompelukoneen naputus! Äiti kun oli ompelija.

Hän ompeli kaikille kyläläisille tilauksesta ja jos ei ommellut tilauksia, niin sitten essuja tai paitoja nimi- ja syntymäpäivälahjoiksi ihmisille. Tuntui, että äiti muisti kaikkien kyläläisten nimipäivät.

Ja minä, äitin pien pellavapeä, kuljin äidin ompelemissa rimpsumekoissa rusetti päässä.

Lauantaina saunasta tullessa isä otti syliin ja tanssitti Sakkijärven polkkaa tai Väärää vitosta, kun radiosta tuli lauantain toivotut levyt. Isä kysyi "tahot sie partaa" ja hieroi parransänkeä poskeani vasten. Sen jälkeen hän teroitti partaveitsen pitkään nahkasuikaleeseen, jonka toinen pää oli ovenkahvasa kiinni. Partasutilla tupsutteli puoli naamaa vaahdon peittoon ja sitten alkoi tosi jännä vaihe - itse parran ajo. Kieli pullisteli poskessa ja partaveitsellä hävisi vaahto ja parta samantien. Välillä kuului "VOI PEIJJOONA" ja sitten yleensä ilmestyi veripisara, johon laitettiin pieni pala Maakansa -nimisestä lehdestä.

Sitten olikin lauantaina ruoka-aika.

Äiti otti uunista lihapotin pöytään, haki kakkaroita ja sitten käytiin kastaamaan. Kakkara kaksinkerroin ja se kastettiin lihapottiin, tai siellä olevaan liemeen, sitten haukattiin ja lihaa tökittiin haarukalla. Se oli niin kypsää, että irtosi suikaleina. Rasva valui suupielistä, vaan tänä päivänäkään en tiedä maukkaampaa kun se oli - ja on vieläkin.

Suurta herkkua oli myös uuniohrua puuro ja marjaläpätti. Tietysti piirakat ja lanttukukko. Minun ja äidin suuri herkku oli hapan kaurakiisseli (EI happamaan maitoon tehty !!!). Isä söi sitä kiisseliä marjasopan kanssa, mitä äiti ja minä ei oikein ymmärretty. Me tehtiin voisilmä, äiti söi kuumaa maidon

ja minä kylmän maidon kanssa. Nyt samalla peräänkuulutan! Se, joka taitaa tämän kaurakiisselin teon, julkaiskoon salat julki tämän lehden palstoilla. On nimittäin 20 vuotta kun olen sitä viimeksi syönyt!

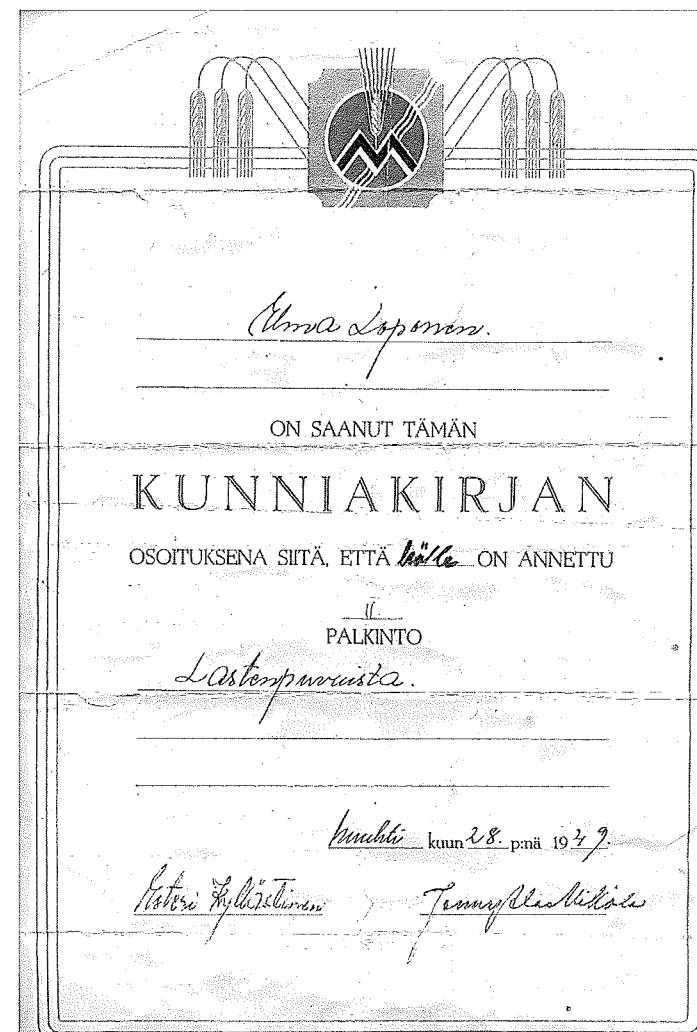
Minulle tämä karjalaisuus on kuin suuri lämmin sydän, joka sykkii, pulpuilee ja iloitsee. Se on kuin äidin lämmen syli lapselle. Siitä sydäimestä riittää annettavaa jokaiselle; myötätuntoa, apua, myötäelämistä tarvitsijalle. Se sydän osaa itkeä ja nauraa. Osaa nauraa myös itselleen ihmetellen "Mite mie sen tuolviisii nyt tein?". Se sydän kiikuttaa lämpimäisiä naapureille. Se sydän osaa iloita eikä jää murehtimaan asioita, joille ei mittään maha. Se sydän ei murru, vaikka ymmärtämättömät ihmiset väheksyvät. Se sydän ymmärtää ettei katkeruudesta ja vihasta ole hyötyä. Se sydän ymmärtää ymmärtämättömiä, sillä he ovat köyhiä, sillä heidän tyhjyytensä koskettaa vain heitä itseään.

Minulla on omat keinoni, jos kuulen jonkun loukkaavasti sanovan että "Mikä hiton karjalainen sinä luulet olevasi, Punkalaitumella syntynyt ?" Silloin laulan joko ääneen tai mielesäni hiljaa karjalaisten laulun ! Niin, että miksikö ? Siksi, että minulla on onni olla RIKAS. Minä olen rikas, koska olen saanut syntyä sakkolalaisten isäni ja äitini lapseksi - karjalaiseksi kuten hekin. Olen saanut periä sen karjalaisen sydämen, joka sykkii minun rinnassani tuntien rakkautta ja lämpöä, jota kukaan koskaan ei minulta pois voi riistää.

Sillä ihminen, jos on rikas rahasta se voip vällee olla pahasta vaan jos on rikas rakkaudesta sit se elämä metkaa onkii vasta

Näin tuumii

Lopose Elman ja Mikon nuorimmaine

Lahjoistusmaatalonpoikien merkin talkookunnostus jatkuu

Kuulumisia Hovinkylästä

Olipa sykähdyttävä näkymä Petäjärvelle, kun helatorstaiaton iltapäivällä kiipesimme Hinkkasen Pekan kanssa tukevia rappuja pitkin lahjoistusmaatalonpoikien muistomerkin päälle. Järvi kimmelsi auringonpaisteessa, käki kukkui jatkuvasti kauempana ja mustarastas vihelteli lähipuissa. Liekö sama tunnelma ollut merkin rakentajilla 64 vuotta sitten? Silloin yhtenä kolmesta kivimiehestä oli ollut Ilmari Kelo, Sakkolan kirkon suntio, toisena kuuromykkä mies ja kolmantena pomo, muistelee serkkuni Arvo, jonka kotona ammattikivimiehet asuivat.

Paljon lienee ollut muita apumiehiä Suvannonlaakson kylistä. Kiviä on tarvittu paljon, merkin kivi- ja betonimäärä on noin 40 kuutiometriä. Mistä kaukaa lienee silloin kivet kuljetettu, koska Hovinkylän pelloilla ja metsissä en muista kiviä näkyneen.

Vähemmän sykähdyttäviä ovat lähinäkömät. Huvilat ovat turhan lähellä. Onneksi lähimmät ovat hyvin rakennettuja ja pihatkin kunnossa.

Pahinta on merkin laen kunto. Se muistuttaa suurta kiven järkälettä, joka on sammaleen peitossa. Joitakin kiviä on tippunut pois räystästä kiertävästä tiilireunasta, jonka varassa kattopalkit ovat olleet – suurin osa lohkeillut tai pudonnut pois. Reuna on kuin vanhan ihmisen hoitamaton hammaskalusto.

Kuitenkin uskon, että kunhan saamme katon rakennettua ja puiston rai-vattua harkiten ja varovasti, niin merkin juurellekin järven väikkyminen näkyy, eikä selän puolella oleva naapurin säleaita kovinkaan pahasti haittaa. Silloin pääsemme muistelevaan, miten esi-isämme ja -äitimme saivat kauniin maan, uurrastivat siellä, mutta

menettivät sen.

Lähin naapuri on lääkäri Igor ja Tatjana Polikarpov Pietarista. Heidän syynsä ei ole se, että raja on niin lähellä merkkiä. Sen nurkasta aitaan on 3,4 metriä. Heiltä olemme jo saaneet apua, esimerkiksi sähköä. He ovat osaltaan antaneet tontistaan 1,5 metriä muistomerkinne menevää tietä varten, ja kun rakentamattomasta viereisestä tontista meille on luvattu toinen 1,5 metriä, saamme maanmittarin lupaaman virallisen tien näiden kahden tontin välistä suoraan entiseltä emäntäkoulun pihan läpi menneeltä maantieltä. Hyvistä naapureista voi olla paljon hyötyä.

Jo aattona mittailimme Pekan kanssa ryteikön matkan raja-aidasta rantaan 102 metriksi. Rannassa on ilmeisesti entisen emäntäkoulun laiturin paikal-

Talkoolaisia työssään. Etualalla Soini, Aleksei ja Pekka.

Pekka Hinkkanen taituroi muistomerkin laella.

la hyväkuntoinen nykyisten huvilanomistajien laiturin. Sen vierestä Leipäkanavalle päin paalutimme ehdotuksemme noin 90 metriä rantaviivaa tontillemme. Silloin kokonaispinta-alan mukaan tulisi merkin viereen rajalinjaa meille noin 50 metriä.

Ranta on alavaa, märkää ja kaislikkoista. Hiekkarantaa siinä ei ole, mutta jyrkän rantapalteen alla on melko laaja tasanne, ja laiturin puolella on kuivaakin. Siinä rannalla kävellessämme muistelimme, että ainakin Hinkkasen (2 taloa) ja Hartikaisten (2 taloa) miesväki kalasteli rysillä ja "katsikoillaan" juuri tällä rannalla Leipäkanavan ja Leppästen rannan välillä. Minulla on henkilökohtaisiakin muistikuvia käynneistä pyydyksillä isän tekemällä veneellä. Toki onkiminen Hovinsaassa kilpaa Urpasen (Petäjärveltä?) kanssa oli tärkeämpää silloin jatkosodan aikana.

Helatorstaina tuli maanmittari, ja mittasimme uudelleen halki ryteikön. Ymmärsimme, että tämä Viktor hyväksyi periaatteessa ehdotuksemme, ja lupasi vielä kiirehtiä asian hyväksyttämistä normaalista elokuusta yhden kuukauden päähän. Näin olisi tonttia raivattavaksi riittävästi ja sektoria Petäjärven katselemiseen runsaasti.

Valitettavasti virallista sopimuspaperia allekirjoitettuna ei vielä ole nä-

kynyt.

Katon rakentaminen ei ole helppoa, mutta onneksi meillä oli mukana kokenut ammattimies, kun 9.6. lähdimme ensimmäisiin rakennus- ja raivaustalkoisiin. Kiviseinien laastitus on sujunut suunnitelmien mukaisesti, tosin pari viikkoa meni julkisivun alla olevan kiviportaikon esiinkaivamiseen ja korjausmuuraukseen. Ne ovat arvokas osa muistomerkkiä. Merkin pohjoisseinälle jätetään noin neliömetrin alue alkuperäistä, parhaiten säilynyttä muurasta uusimatta.

Mittaukset katon suunnittelemiseksi tuli tehtyä, Pekka kylmän rauhallisesti yhdellä kädellä keskiaukon reunasta roikkuen porasi ja kiinnitti tulevan katon ankkuripultit kovimpiin kiiviin. Betoni oli osittain rapautunut hiekaksi.

Myös tulevaa ovea varten saimme ruostuneet ja vääntyneet saranatapat katkottua ja nuijittua pois uusien tieltä, joten Virolaisen Toimi pääsee heti asentamaan rakentamaansa ovea.

Toinen rakennus-, raivaus- ja siivoustalkoomatka on 27.-30.7.2000. Joko-han silloin päästään harja nostamaan?

Pro Hovinkylä/ Hovinkyläseura

Soini Hartikainen

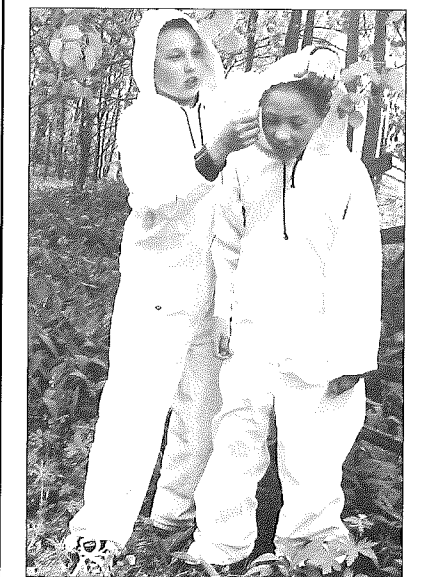
Talvisota innosti pojat lumipukujen ompeluun

Talvisodan muistovuosi innosti Lem-päälässä kolme koulupoikaa lumipukujen ompeluun. Idean keksi viidesluokkalainen Lari Toikka (mummo Hilka Ristilä, os. Raaska Sakkolan Petäjärveltä), kun opettaja näytti koululaisille otteita Talvisota-elokuvasta ja esitteli muutenkin talvisodan ja Suomen historiaa.

Urakkaan innostui myös toinen sakkolaisjuurinen, Aimo Kuisman pojanpoika Tapio Kuisma, ja kolmantena ompelukoneen ääreen uskaltautui poikien luokkakaveri Kalle Öisti.

- Pojat tekivät ompelukoneen äärelä monta sankaritekoa. Aikaisemmin ei yhtään poikaa ole saatu näin isoon urakkaan, kiittelee poikia "rättikässyissä" opastanut opettaja Salme Putkisto.

Lari Toikka on kymmenvuotiaana osallistunut myös Sakkola-Säätiön järjestämälle kotiseutumatkalle mummonsa kotikonnuille. Tarkkaavaisena matkan antimia seurannut nuorimies muistelee edelleen selostuksia eri kyliltä ja mm. Kiviniemen koskea, jossa kalamies sai koittaa onneaan - tosin laihalla menestyksellä.

Lari ja Kalle sovittelevat uusia lumipukujaan.

Sananparsia Sakkolasta

Kell o juoksija hevojne,
sil soap olla ilkiä akka.

Pois iest tai hokit selkeä!
(Tienpyyntö)

Toine ei hyövy,
jos toine ei häyvvii.

Raha tekkyö
vaik kivvie reijä.

Sillo ei uo sieluu seälj
ko o rahhoa tarvis.

Laulu lähihistoriasta

Jo lähi-historiasta voi oppia,
ison naapurivaltion metkuja,
on keisari, kuningas tai kenraali
vanha raja ol' pelkkä symboli

Vyöryi lännestä, idästä joukkoja,
vähän väliä ryöstivät karjalaa.
Isovanhemmat vuorollaan vartioi,
rosvojoukot kun mellasti, söi ja joi.

On vuosia kulunut kymmeniä
aika sama on tänäänkin ympärillä,
silti Karjalan kannas on paikallaan,
valloittajat ei kylvä aariakaan.

Hyvä onkin ettemme unhoita
sitä Suvannon seutua suloista.
On entinen kotimme valloittajan,
vielä kanta-Suomesta
Karjalaan palajan.

Sanat **Heino Tiinus**
Sävel "Karjalan kunnailla
lehtii puu".

Kädentaitaja Yrjö Inkinen on valmistanut kynttilälyhtyjä lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkkeihin - myös Sakkolaan.

Kynttilälyhdyt muistomerkkeihin

Huittislainen maanviljelijä Yrjö Inkinen on tehnyt Sakkolan-Raudun ja Metsäpirtin lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkkeihin kynttilälyhdyt, jotka pitää jäsäätiöiden toimesta asetetaan kesän 2000 aikana entisiin Sakkolan Petäjärvelle ja Metsäpirttiin.

Jos ovat itse muistomerkit komeita, niin varsin juhlallisia ovat muistomerkin katolle kiinnitettävät rautaiset lyhdytkin, sillä korkeutta niillä on lähes kaksi metriä.

Yrjö Inkinen on jo aikaisemmin valmistanut entisen Vpl. Pyhäjärven kirkko-aholle samanlaisen lyhdyin. Käsityötaidon mestariteos on muuten säilynyt paikoillaan, mutta sivuseinämien lasit on ammuttu rikki. Nyt Yrjö meinaa asentaa huittislaisen lasitehtaan Seloyn johtajan Pekka Kiurun kanssa lyhtyyn sellaiset panssarilasit, että kyllä kestää.

Niin Yrjö Inkisen kuin Pekka Kiurunkin juuret juontavat Karjalaan ja Vpl. Pyhäjärvelle.

Reino Äikiä

Varhainen maareformi Sakkolassa

Suomessa tehdyistä maareformeista unohtuu yleensä Karjalan kannaksen lahjoitusmaatalonpoikien vapauttaminen. Varsinaisiksi maareformeiksi lasketaan torpparivapautus 1918, valtion maita koskenut asutuslaki 1922, maataloussiirtoväen ja rintamamiesten maanhankintalaki 1945 sekä maatalon/lisämaan tarvitsijoita koskenut maankäyttölaki 1958.

Kaikkiaan näillä uudistuksilla luotiin vastaavasti 126 000 itsenäistä tilaa, 36 000 kokonaan uutta tilaa, 127 000 siirtoväen tai rintamamiesten asutustilaa sekä 12 000 maajärjestelyä, jolla perustettiin joko uusia tiloja tai annettiin lisämaata tarvitseville.

Ilman maareformeja Suomen yhteiskunta ei olisi nykyisenkaltainen. Voi tosissaan kysyä, olisiko koko historianamme sotien tulosta myöten toisenlainen, jos maareformit olisi jätetty tekevä. Kuuluisiko Suomi länteen vai itään?

Uno Kuisma Lempäälän Säijästä on lahjoittanut Sakkola-museolle asian

mittasuhteita valottavan kauppakirjan. Kauppakirja on vuodelta 1891. Sillä Pekka Matinpoika Kuisma ja Tahvana Matinpoika Kuisma lunastavat valtiolta puolet Lupran talosta, Haidermaa nro 11, perintötilakseen.

Kauppakirjassa näkyy läikkinä kostonvaurioita, sillä paperit ovat olleet liinavaatearkkuun kätettyinä kuusen alla tilan metsässä syksystä 1939 kevääseen 1942.

Välikätenä lampuotien itsenäistyttyä toimii Suomen valtio (silloinen valtiovarainministeriö), joka vuosina 1878 ja 1880 tehdyillä kaupoilla osti valtioneuvos Lasowskyn leskeltä Katarinalta tämän hallinnassa olleet sakkolalaistilat. Tilojen veromääräksi ilmoitetaan runsaat 32 manttaalia ja sen yhteydessä näkyy tehdyn isojakojärjestelyjä. Maksuajaksi määrätään 39 vuotta eli viimeinen erä olisi laskennallisesti maksettu vuoden 1929 lopulla.

Kauppakirja on rakenteeltaan kaikkien lampuotien osalta sama, joten sii-

tä käy ilmi miten laajaa, Haidermaasta Haparaisiin ulottunutta aluetta Lasowskyt olivat hallinneet. Mainitut tilat ovat:

Talo nro 1 Arkuntanhuan kylässä, talot nro 1,2,3,4,5,6,7,8,9 10,11,12 Haidermaan kylässä, talot nro 1,2,3,4,5,6,7,8, 9 Haparaisten kylässä, talot nro 1,2,3 ja ¼ nro 4:sta Karholan kylässä, talot nro 1 ja 2 Kaarnajoen kylästä, talo nro 1 Keljan kylässä, talot nro 5, 7, 8 9 Kiviniemen kylässä, talot nro 1,2,3 Koukunniemen kylässä, talot nro 1,2 Lapanaienen kylässä, talo nro 1 Lohijoen kylässä, talo nro 1 Purpuan kylässä, talot nro 1,2,3 Raajun kylässä, talot nro 1,2,3,4,5,6,7,8 Riiskan kylässä, 17/18 osaa talosta nro 1. Taipaleen kylässä, nro 1 Terenttilän kylästä, talot nro 1,2,3 Viiksanlahden kylästä, talot nro 1,2,3,4 Vilakkalan kylässä, talot nro 1,2 Volossulan kylässä sekä talot nro 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10, 11 Sakkolan kylässä. Lisäksi lastauspaikat Taipaleen joen varrella ja Viiksanlahden luona.

Juha Kuisma

Albumien aarteita

Enonsa auton (Salomon Turkinen) ja hänen vaimonsa Lyyli-täidin kanssa kuvasa poseeraa Heli Nisunen, omaasukua Kiuru. -Kuva on otettu Haparaissa Juho Turkkisen navetan seinustalla, kertoo kuvan lähettänyt Heli Nisunen.

KUOLLEITA

Helmi Koppanen, omaa sukua Makkara, syntyi Makkaran 7-päisen sisarusarjan toiseksi nuorimpana Sakkolan Volossulan kylässä 15.9.1914. Hän kuoli 30.12.1999 Urjalan sairaalassa.

Helmi Makkara ja Sakkolan Riiskan kylästä kotoisin ollut Eino Koppanen (s.1.8.1914) vihittiin Sakkolan kirkossa 25.7.1937. Mieheensä Eino kaatui talvisodan viimeisenä päivänä 13.3.1940 Antreassa.

Helmi ja hänen poikansa Hemmo sekä setämies Väinö Koppanen asettuivat vuonna 1947 asumaan Urjalan Urjalankylään, jossa Helmi teki pitkän työrupeaman karjan ja maatalouden töiden parissa. Rakkain harrastus hänelle olivat erilaiset käsityöt, joita hän teki niin pitkään kuin näkökyky vain salli. Helmi oli ennakkoluuloton kehityksen tuomien uusien asioiden suhteen, josta osoituksena oli hänen jo vuonna 1953 ajamansa ajokortti. Hän myös hankki auton, joka oli kylällä ensimmäisiä.

Helmi Koppasen siunaus toimitettiin Urjalan kirkossa 22. päivänä tammi-kuuta 2000. Helmiä jäivät kaipaamaan hänen poikansa Hemmo puolisoineen, kolme lapsenlasta sekä muut sukulaiset ja ystävät.

teluihin. Lempaalassa Makkara haavoittui lokakuussa 1943.

Sotien jälkeen Juhana Makkaran ja hänen neljän sisaruksensa kotipaikkasi muodostui Ruovesi. Kaukolan kylästä he saivat raivattavakseen Salolammen tilan, joka oli alueen muiden tilojen tapaan aluksi kappale metsää. Valtion antaman raivausavun lisäksi Juhana Makkara ahersi kuokkatyönä tilalle peltoa vuosien myötä lisää monta hehtaaria. Naapurusto muistaakin Makkaran ennen muuta sitkeänä raivaajana, joka jaksoi ahertaa pitkiä päiviä seitsemän päivää viikossa niin pelloilla kuin talvisin myös metsissä.

Juhana Makkara laskettiin haudan lepoon Ruoveden hautausmaalle 22.8.1999.

Aili Hilkka Häyrynen, os. Paksu, kuoli 22.5.2000 Ruovedellä pitkän sairauden murtamana. Hän oli syntynyt 27.8.1916 Sakkolan Hovinkylässä Juho Paksun ja Liisan, os. Mentu, tyttärenä.

Aili teki elämätyönsä palveluammatissa toimien pitkään mm. Visuveden koulun ja Marttamajan keittäjänä. Rakkaimmat harrastukset olivat virkkaaminen ja kutominen sekä kuorolaulu mm. Eläkeliiton Ruoveden osaston Ikinuoret -lauluryhmässä. Monet muistavat hänen yksinlaulunsa, kuten "Laps' olen köyhän kauniin Karjalan".

Aili siunattiin 3.6. Ruoveden kappelissa lasten ja muiden läheisten läsnäollessa.

Korjaus

Suvannon Seudun edellisessä numerossa kuolleita -palstalla oli ikävä nimivirhe. Muistokirjoituksessa oli kyseessä **Aino Jantunen** eikä Juntunen, ja tietysti myös hänen puolisonsa nimi Matti Jantunen eikä Juntunen.

Toimitus pahoittelee painovirhettä.

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

80 vuotta täytti 30.4.2000 Laina Käiväräinen Savitaipaleella. Hän on omaa sukua Ruottunen ja lähtöisin Sakkolan Haparaisista.

Uusia ylioppilaita

Lasse Lemmetti kirjoitti ylioppilaaksi keväällä 2000 Lempäälän lukiosta. Vanhemmat Airi ja Raimo Lemmetti.

Isovanhemmat Aapo Lemmetti, kotoinen Sakkolan Petäjärveltä ja Tyyne Lemmetti, os. Nousiainen, Valkjärveltä.

Väitöksiä

Filosofian lisensiaatti Tarja Systä on väitellyt tohtoriksi 8.5.2000 Tampereen yliopistossa, aiheena Staattiset ja dynaamiset takaisinmallinnustekniikat Java-ohjelmistoille. Vastaväittäjänä toimi D. Spenger Rugaber USA:sta.

Tarjan vanhemmat ovat Marjatta ja Kaino Systä Ruovedeltä. Isän entinen kotipaikka on Sakkolan Ojaniemi.

Suvannon Seutu julkaisee jokaisessa numerossaan

- * suruviestit
- * merkkipäivät
- * valmistuneet
- * kastetut
- * yms. perhejuhlat

Lähde tunnelmoimaan kotiseutumatkalle SAKKOLAAN ja RAUTUUN!

Sakkola-Säätiö ja Hovinkyläseura järjestävät neljän päivän matkan 27. - 30.7.2000.

Matkan aikana on mahdollisuus osallistua lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkin kunnostukseen ja puiston raivaus- ja siivoustalkoisiin.

Aikaa on runsaasti myös kotipaikkakäynteihin ja retkiin nähtävyyksipaikoille koko Suvannonlaakson alueella.

Kysy tarkemmat tiedot ja ilmoittaudu mahdollisimman pian, viimeistään 30.6.2000:

Markku Nuora 03-3737 300, 0400-331192, 0400-6337730

Soini Hartikainen 03-6751 482, 0400-207844

Sakkola-Säätiö

Hovinkyläseura

Lauluniekkoja ja matkamiehiä

Väinö Rämö jatkaa sakkolaisten henkilöiden muistelemista.

– Muistan Aapro Manu -nimisen miehen. Hän oli jalkainvalidi, joka oli yövahtina Vuoksen laivarannassa olevalla valtion konepajalla. Sattui, että konepajalle murtauduttiin ja epäiltiin, että Manu oli syyllinen. Konepajalla oli silloin töissä asentaja Skyttä, joka leikillään sanoi Manulle, että jos sinä vielä murtaudut, menetät toisenkin jalkasi. Tästä Manu säikähti ja kävi kertomassa paikalliselle poliisille; hän sanoi, että jos minulle lähiaikana jotain tapahtuu, on Skyttä heti vangittava.

– Koivumäen Aapeli hanureineen oli aika erikoinen matkamies – mukanaan kulettamaansa hanurin palkeita hän korjaili ottaen uunista tuhkaa ja sitä syljen kanssa sekoitettuaan sai korjausvahaa. En muista, osasiko hän kovinkaan hyvin soittaa, mutta kyllä hän jotain joskus lurautti. Erikoisesti muistan, kun hän lähti meiltä, hän hyppeli ja heitti jalkojaan sivulle ja ylös ja sanoi ajavansa kääremeitä sisältään, jotka tällä tavalla suhisten poistuivat. Tämä kai oli sellaista hullun viisautta, tuumaa Rämö.

– Peltosen Mikko se vasta lauluniekka oli. Hän lauloi suu vaahdossa ja silmät vettä vuotaen, käden viitaten tahtia kyynärpää pöytään nojaten. Mikko oleskeli eniten kahvilassa ja kun oli rahan puute, niin vetäisi laulun pätkän 25 pennillä. Tässä eräs hänen eniten laulamistaan kappaleista:

“Minäpä olen Peltosen Mikko ja Mikoksi minua kutsutaan – tunnettu olen minä siellä ja täällä, eikös tuo lie paikallaan Osuuskaupalla palvella, kalossit jalassa kävellen rouvien kanssa kahvia juon ja kuivia puita sisään tuon.

Hoitajat ne minua mielillä pitää, kun töitä mä teen, yli patria pilkon puita ja hommaan muuta ja siitä mä saan vielä palkankin. Mutta sepäs se Jussi naurattaa, kun Mikkoo joskus laulattaa - joskus uistinta souvettiin, mutta sittenkin vielä lauletti.

Mutta emäntä Annilla siitä on hoppu, et Alma on joskus vaarassa. Siihen sanon, stop jo lempeni loppu, en aio mä Almaa kosia. Alma on suuri huijari, hän vihelsi pitkään ja lauleli. En aio minä Mikkona kosia, vieköön Viskari hänet vaan”.

Säkeniä Suvannon Sakkolasta:

Lapsuusajan muistot – ne ovat kuin vuosikymmenien tuhkan kattama kytevä hiillos. Kun tuota hiillosta alkaa pöyhii, sinkoilevat sieltä ilmoille varhaislapsuuden muistot sataisina säkeninä – kaikkia muita muistikuvia kirkkaampina ja selkeämpinä.

Ihmisaivot ovat varsin varma tallelokero. Sinne talletetut asiat eivät vuosikymmenienkään saatossa menetä mitään arvostaan, vaan päinvastoin kasvavat, kirkastuvat ja jalostuvat.

Oma lapsuuteni oli lohduttoman köyhä, mutta siitä huolimatta – vai sen-

köhän takia – tavattoman rikas ja arvokas ajanjakso elämässäni.

Kuvailen tässä sikermän muistonsäkeniä ensimmäiseltä vuosikymmeneltäni. Eivät ne tavallisten lapsuusmuistojen tapaa ole iloisia tai riemukkaan lapsellisia – pikemminkin surkuhupaisia ja sääliittäviä, mutta arvonsa nekin ansaitsevat.

MAIJOINERÄMAJA

Vapaussodan jälkeinen aika oli perheellemme vaikea siellä Kannaksen

rajapitäjässä, missä sodan jäljet olivat vielä monin paikoin nähtävissä ja seuraukset aistittavissa. Eritoten vaikeudet koettelivat äitiäni seitsemien lapsineen, joista nuorin Mirjami näki päivänvalon vähän sen jälkeen, kun se isältäni oli sammunut ja hänet kätkeyty Sakkolan kirkkomaan multa. Isättömättämyyttämme seurasi välittömästi kodittomuus. Onnettoman takausjutun seurauksena Keljan -kotimme joutui vieraan omistukseen ja orpo perheemme joutui muuttamaan Sakkolan eteläpuolelle, Petäjäjärven kylän laitamilla sijaitsevaan Maijoin erämajaan.

Maijoin-nimen seutu lieene saanut läheisillä hakamailla sijaitsevien majojen eli kokujujen mukaan. Maasto oli aikaisemmin ollut viljelysmaata, jonka sarkojen ojat olivat kasvaneet umpeen puuta ja pensasta. Siellä näytti olleen myös kaivostointia, mistä todistivat lukuiset ruosteiset malminkuonakasat. Samaan toimintaan näyttivät viittaavan edellämäinintu lahoavat lautamajat samoin kuin asumamme eräpirttikin.

Uusi kotimme – vaikkakin vain hättävära – oli monessa suhteessa ihmeellinen ja toisenlainen kuin muut kodit. Siellä olivat saman katon alla sekä asuinhuone että eläinsuojat. Toisessa päässä rakennusta sijaitsi asumamme tupa ja sen yläpuolella vinttikomero, isompien veljeni askarteluhuone. Velipojista vanhin kuului NVL:n askartelukerhoon ja sen mukaiset olivat hänen touhunsakin. Muistan hänen rakentaneen valokuvauskoneen, millä ottamansa kuvat hän myös itse kehitti ja kopioi.

Toinen hänen tekniikkansa ihme oli tuulimylly asuntomme katolla. Tavanomaisista väkkäroista se poikkesi siinä, että se pyöri vaakatasossa pystyakselin päässä. Siipiä siinä oli 6 tai 7, kankaasta pingotettuna rautalankakehyksiin. Akseliin oli tarkoitus kytkeä sähkögeneraattori, mutta aie jäi kesken veljeni siirryttyä Käkisalmeen ansioituihin.

Eka Karppanen

voimana. Hänen käsialaansa oli tanssilava Röykkylässä ahon laidassa, hänen käsialaansa siellä esitettävien näytelmäkappaleiden kulissit ja olipa hänellä osia näytelmissäkin. Lisäksi hänet tunnettiin kanteleiden sekä muidenkin instrumenttien tekijänä. Hän kuoli Keljassa 24.1. 1919 ehtimättä täyttää 50. ikävuotta.

Isäni tekemiä kanteleita tai muita taidonnäytteitä tuskin on säilynyt ainutkukaan. Jotain – oikeastaan kaikkia hänen taitojaan – on sammumattomina säkeinä meissä hänen jälkeläisissään.

Salomon Karppanen – monitaitoinen kansanmies

Suvannon Seudun viime numerossa oli juttu ”Ylpiijästä miehestä”. Eka Karppanen kertoo hieman lisää isästään Salomon Karppasesta.

Salomon Karppanen syntyi Sakkolan Röykkylässä, Kylm’ojan notkon töyräälle sijoittuneessa kodissaan 31.7. 1869. Suvannon vaihtelevissa ja monimuotoisissa maisemissa kasvaen kehittyi hänestä monitaitoinen, kätevä kansanmies. Maanviljelyyn liittyvät kotityöt eivät häntä kauankaan tyydyttäneet, ja hänen taitojaan kaivattiin kautta koko Suvannon seudun ja kauempanakin mitä moninaisimmissa tehtävissä. Erinäiset puu- ja tuohiesineet muotoutuivat hänen käsissään vaivattomasti eivätkä muutkaan materiaalit olleet hänelle vieraita. Satulasepän ja valjasnikkarin kykyihin liittyivät välttämättöminä myös sepän, suutarin ja räätälin taidot. Salomonin harjoittamista elinkeinoista voidaan vielä mainita kalastus, metsästys ja kauppa.

Isäni oli myös musikaalinen, ja niinpä hän suoritti kolmivuotisen asepalvelunsa keisarikunnan soittokunnassa Viipurissa. Röykkylän nuorisoseuratyössä hän oli myös kantavana

lampaat - ja lutikat

HERTTA, PIKO JA TIPO

Kuten edellä on jo tullut mainituksi, asuinsijamme kanssa saman katon alla sijaitsivat myös ulkorakennukset: läävä, talli ja panna. Oli meillä siellä muutamia kotieläimiäkin, kuten Hertta-lehmä, lammas vuonineen ja pari, kolme kanaa. Näistä lapsuusajan ystävästäni muistoissani on säilynyt säkeniä jokaisesta.

Minun tehtäviini kuului paimentaa Herttaa lähilaitumilla. Eihän se mitään raskasta työtä ollut, mutta alle kymmenvuotiaasta pojasta tuntui sekin toisinaan ikävyyttävältä ja kahlitsevalta. Niinpä tunsinkin helpotusta, kun tuo paimentaminen aikanaan loppui. Eräänä päivänä meiltä vietiin ainoa lehmämme jonkun velan suorituksesi.

Äidille Hertan menetys oli raskas isku. Nähdessäni hänen kuivailevan kyyneliä poskiltaan kiiruhdin lohduttamaan: ”Eikö näin ole parempi? Nyt ei kenenkään tarvitse huolehtia Hertasta – minun ei tarvitse käydä paimenessä eikä äidin tarvitse lypsää”.

Lampaamme oli hyvin kesy, luonnonharmaa, kikkaravillainen. Sillä oli vuona – hiukan tummempi, miltei musta. Se oli varsinaisesti meidän, perheen pienimpien, lemmikki. Lampaille ei ollut tapana antaa nimiä, mutta kun ne kuulivat kutsun ”piko-piko-piko”, riensivät ne juosten luoksemme.

Talvikylmien aikana eivät vähäiset kotieläimemme jaksaneet pitää suojiaan lämpiminä, mistä syystä jouduimme joskus ottamaan pikku karitsan yöksi tuvan lämpimään. Pahimmilla pakkasilla sai sitä seurata emo-pikokin sekä kanat.

Myöhempinä vuosina kuulemani kannakselainen sanonta tai sananparsa ”A vot siul akka kakkarat, pie viel pääsii tuvas” tuo niin elävästi mieleen tuon rakkaaksi käyneen villakarjan.

Kun satuimme särkeämään jonkin posliiniastian, saimme murentaa sirpa-

leet kanoille munankuoren rakennusaineeksi. Vahinko ei siten tuntunut niin suurelta. Kutsuessamme kanoja ”tipo-tipo-tipo” tottelivat ne kilvan kutsua. Yksi oli erikoisesti ystävästynyt kansani, hyppäsi milloin olalleni, milloin päähäni tai kun istuuduin maahan, tuli se polvelleeni odottaen saavansa jotain kädestäni. Puhellessani sille se näytti kuuntelevan tarkasti ja kun nauroin, se yks-kaks nokkasi hammastani. Luuli kai posliinimuruseksi.

RUSSAKOITA JA PUNIKKEJA

Kotieläimiä oli meillä toki muitakin kuin nuo edellä esitellyt ystävämmme. Niitä olivat yölliset kiusankappaleet ”rusakat ja punikit”, torakat ja lutikat, joilta ei silloisissa oloissa voinut välttää paremmissakaan perheissä. Tulehkin mieleen eräs jo aikuisiässä lukemani Ollin aforismi:

”Lutikat saa parhaiten häviämään siten, että ne panee juoksemaan kilpaa torakoiden kanssa.”

Uskon neuvon pätevyyyteen muistissani omien rusakkaparvien vikkellä liikehtimistä.

Kyllä niitä hävittämiskeinoja meilläkin kokeiltiin niin lutikoihin kuin torakoihin – vaihtelevalla menestyksellä. Lutikat karkoitettiin joksikin aikaa kirassilla eli lampuöljyllä. Torakoiden hävityskeinoista muistan, että talvipakkasten aikana jätettiin asumus kylmilleen vuorokaudeksi tai kahdeksi, jolloin kosteuspitoiset elukat jäättyivät ja kenties kuolivat.

Mielestäni ei unohdu se pakkasöiden kausi, jolloin lämpötila tuvassamme laski nollan vaiheille, jopa allekin. Aamulla teetä juodessa ja leipää leikatessa tapasimme leivän sisästä torakoihin. Selityskin ilmiölle löytyi: torakat olivat kaivautuneet leipään suojauteakseen pakkaselta.

Eka Karppanen

Sakkola -museo -hankkeen postiosoite on:

**SAKKOLA-MUSEO/
SAKKOLA-SÄÄTIÖ
PL 15
37500 Lempäälä**

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on edelleen saatavana, samoin kirja Sakkolan kylät tuvasta tupaan.

Kirjoja voi hankkia Osuuspankin konttorista Lempäälässä.

Kirjoja myyvät myös Eino Kuisma, Punkalaidun, sekä Lempäälässä Anneli Kuisma ja Aaro Viskari
Anneli Kuisma hoitaa postitettavat tilaukset, puh. 03- 3748 410

Sakkolan historia II maksaa 70 markkaa ja
Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110 markkaa.
Postilähetysistä peritään lisäksi lähetyskulut.

**HANKKIKAA NYT PITÄJÄTEOKSIA
- VAIKKAPA LAHJAKSI!**

SAKKOLAN PITÄJÄ- JUHLAN VIDEO

Saatavissa nyt myös 50 minuutin mittainen pitäjäjuhlavideo kesän 1997 juhlista Sakkolassa. Tilaa värikäs dokumentti historiallisista juhlallisuuksista Karjalan kotikunnulta hintaan 150 markkaa.

TILAUKSET:

Ilpo Kuparinen puh. 03- 3738 195, 254 0640 tai 0400 307 550
Videota voi myös noutaa Crane Video Oy:n toimipisteestä
Tampereen Näsilinnankatu 28
tai Vesilahdesta Kuparisen kotoa Rautialantie 525.
Tilauksia otetaan vastaan myös Suvanto-Säätiössä.

PITO-KALAASI KY

Pitopalvelu Aila ja Kati Heikkilä, Tampere
Puh. 03-343 3902, 03-266 2002, 0400 548 526

Putkiliike P. Nuora Ky

37560 KULJU
Puh. 367 6100

*TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU*

◆◆◆◆◆◆◆◆

*Seuraava lehti
ilmestyy
heinäkuun lopulla.*

SUVANNON SEUTU

**Suvannon ympäristön
kotiseutulehti**

Ilmestyy vuonna 2000 8 kertaa

Tilaushinta

100 mk/vuosikerta

Ilmoitushinnat

1 mk palstamillimetri (+alv 22%)

Toimituksen konttori ja osoite

Rautasema, 37550 Lempäälä
Puhelin (03) 374 8448 iltaisin

Pankki

TSOP, 37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955

Vastaava toimittaja

Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta

Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Hannu Paukku